

Ανάλυση, Σχεδίαση, Προγραμματισμός

- Ο **Αντικειμενοστρεφής Προγραμματισμός (ΑΠ)** επικεντρώνεται στις φυσικές οντότητες που εμπλέκονται σε μια εφαρμογή.
- Η **αντικειμενοστρεφής σχεδίαση** είναι μια μέθοδος που χρησιμοποιεί την αποσύνθεση (decomposition) και την αφαίρεση (abstraction) για την υλοποίηση ενός μοντέλου του συστήματος που θέλουμε να αναπτύξουμε.
- **Αντικειμενοστρεφής αποσύνθεση.**
 - Χρήση κλάσεων και αντικειμένων για τη λογική δόμηση ενός συστήματος.
- **Αντικειμενοστρεφής ανάλυση.**
 - Μελέτη των απαιτήσεων της εφαρμογής όσον αφορά ορισμό κλάσεων και αντικειμένων.

Το Μοντέλο Αντικειμένων

- Ορισμός,
 - Προγραμματιστική προσέγγιση που χρησιμοποιεί της αρχές της **αφαίρεσης**, της **ενθυλάκωσης**, της **ιεραρχίας** (κληρονομικότητας), της **δόμησης μονάδων** (modularity).
- Πολύ αποδοτικό στο σχεδιασμό πολύπλοκων εφαρμογών.
 - Μεγαλύτερες απαιτήσεις από το λογισμικό και απλούστερη προσέγγιση για τους προγραμματιστές,
 - Μεγαλύτερη παραγωγικότητα,
 - Μεγαλύτερος βαθμός συντηρησιμότητας.

Αφαίρεση (Abstraction)

- Απλοποιημένη όψη του αντικειμένου.
 - Μοντελοποίηση μόνο των απαραίτητων χαρακτηριστικών.
- Οι επιλογές εξαρτώνται από την εφαρμογή και το περιβάλλον.
- Παραδείγματα:
 - Γλώσσα προγραμματισμού,
 - Προστατεύει τον προγραμματιστή από πολυπλοκότητες του υλικού.
 - Μεταβλητές, διαπροσωπεία κλάσης.

Τύποι Αφαίρεσης

- Δύο βασικοί τύποι αφαίρεσης:
 - Επίπεδο ελέγχου (ενέργεια).
 - Λειτουργίες (**insert, move, resize, find, ...**)
- Επίπεδο οντότητας.
 - Εύκολα αναγνωρίσιμα – με αντιστοιχία στον πραγματικό κόσμο αντικείμενα (**Window, Display, Cursor, Screen, ...**
Employee, Student, Course, ...)

Ενθυλάκωση

- Ενθυλάκωση μεταβλητών και συναρτήσεων στο εσωτερικό μιας κλάσης με μια καλά-ορισμένη διαπροσωπεία.
- Επιτυγχάνεται με την απόκρυψη πληροφορίας από το εξωτερικό περιβάλλον της κλάσης.
 - Απόκρυψη λεπτομερειών υλοποίησης,
 - Δημόσια και καλά-ορισμένη διαπροσωπεία με το περιβάλλον.
- Οδηγεί στην τυποποίηση διαπροσωπειών.
 - Μεγάλη βελτίωση στην ανάπτυξη λογισμικού.

Δόμηση σε μονάδες

- Μια από τις παλαιότερες και καλύτερες προγραμματιστικές έννοιες
 - Μονάδες προγραμμάτων που αποκρύπτουν και διαμοιράζονται πληροφορίες,
 - Υπορουτίνες – κοινές διαδικασίες που χρησιμοποιούνται σε διάφορα μέρη της εφαρμογής.

Ιεραρχία (κληρονομικότητα)

- Σχέση γονέα-παιδιού μεταξύ κλάσεων,
- Παράγωγες κλάσεις.
 - Κληρονομούν δεδομένα και λειτουργίες από τις βασικές κλάσεις,
 - Ορίζουν μόνο τα επιπρόσθετα χαρακτηριστικά.

Βασικές αρχές ΑΠ

- Δύσκολη η αποδοτική σχεδίαση πολύπλοκων εφαρμογών. Δεν είναι δυνατή η απευθείας κωδικοποίηση
- Απαραίτητη η οργάνωση της διαδικασίας σχεδίασης για μεγαλύτερη παραγωγικότητα και συντηρησιμότητα
- Η αντικειμενοστρεφής προσέγγιση έχει αναγνωριστεί ως ένας από τους αποδοτικότερους τρόπους για τη σχεδίαση πολύπλοκων εφαρμογών

Στόχοι της διαδικασίας σχεδίασης 1/2

- Απλότητα,
 - Καλά σχεδιασμένα, εύστοχα αντικείμενα,
 - Διαπροσωπείες φιλικές προς το χρήστη και το εξωτερικό περιβάλλον.
- Ευελιξία,
 - Εύκολη επέμβαση για αλλαγές.
- Επεκτασιμότητα,
 - Εύκολη υλοποίηση επεκτάσεων χωρίς καταστροφή του αρχικού σχεδιασμού.
- Μεταφερσιμότητα.
 - Ανεξαρτησία από το υλικό.

Στόχοι της διαδικασίας σχεδίασης 2/2

- Επαναχρησιμοποίηση
 - Καλά σχεδιασμένο λογισμικό ώστε να χρησιμοποιείται σε μεγάλο αριθμό εφαρμογών

Σχεδιάζοντας ΑΠ προγράμματα

- Ένα ΑΠ πρόγραμμα οφείλει να είναι ένα πιστό μοντέλο της πραγματικότητας,
 - Είναι σημαντικός ο εντοπισμός των βασικών εννοιών σε μια εφαρμογή,
 - Δημιουργία των σχετικών κλάσεων,
 - Επαναληπτική διαδικασία,
 - Παραδοσιακή προσέγγιση.
- «Από πάνω προς τα κάτω» διαδικασιακή σχεδίαση.
 - Ιεραρχικές εξαρτήσεις,
 - Αλλαγές δύσκολο να υλοποιηθούν.

Συστατικά (Components)

- Component = ομάδα σχετικών κλάσεων που συνεργάζονται,
 - Καλά ορισμένες διαπροσωπείες.
- Βήματα σχεδίασης.
 - Εντόπισε τις κλάσεις,
 - Καθόρισε τις λειτουργίες των κλάσεων,
 - Καθόρισε τις εξαρτήσεις των κλάσεων,
 - Καθόρισε τις διαπροσωπείες των κλάσεων.

Εντοπισμός κλάσεων

- Το πιο προφανές βήμα στη σχεδίαση,
 - Αν η κλάση δεν είναι προφανής, δεν κάνει για την εφαρμογή!
- Αποκάλυψη της εγγενούς δομής της εφαρμογής,
- Πολύ σημαντική η καλή κατανόηση της εφαρμογής.

Καθορισμός λειτουργιών κλάσεων

- Σύνολο βασικών λειτουργιών που ορίζει η γλώσσα για τη δημιουργία μιας κλάσης
 - Κατασκευαστές, καταστροφείς, κ.λπ.
- Ένα πιο δύσκολο έργο
 - Πρόβλεψη λειτουργιών αλληλεπίδρασης μεταξύ κλάσεων
- Πλεονέκτημα C++:
 - Αν το αρχικό σχέδιο δεν είναι επαρκές μπορεί εύκολα να αναθεωρηθεί

Εξαρτήσεις κλάσεων 1/2

- Εξάρτηση = σχέση μεταξύ διαφορετικών κλάσεων
- Τρεις τύποι εξαρτήσεων
 - Κληρονομικότητα (Inheritance)
 - Παράγωγες κλάσεις
 - Παράδειγμα: **GraduateStudent** ειδικός τύπος του αντικειμένου **Student**
 - Σύνθεση (Composition)
 - Ένα αντικείμενο περιέχει αντίγραφο ενός άλλου αντικειμένου
 - Παράδειγμα: Το αντικείμενο **Student** περιέχει το αντικείμενο **Address**

Εξαρτήσεις κλάσεων 2/2

- Σύνδεση (Link)
 - Ανεξάρτητα αντικείμενα που επικοινωνούν μεταξύ τους
 - Παράδειγμα: Το αντικείμενο **Student** περνάει μηνύματα στο αντικείμενο **CourseCatalog**

Διαπροσωπείες κλάσεων

- Τα πρωτότυπα συναρτήσεων για τις συναρτήσεις-μέλη μιας κλάσης καθορίζουν τη διαπροσωπεία της,
- Οι διαπροσωπείες διαμοιράζονται με άλλους προγραμματιστές,
- Αποδοτική σχεδίαση.

Παράδειγμα

Διαχείριση Ιατρικών Επισκέψεων

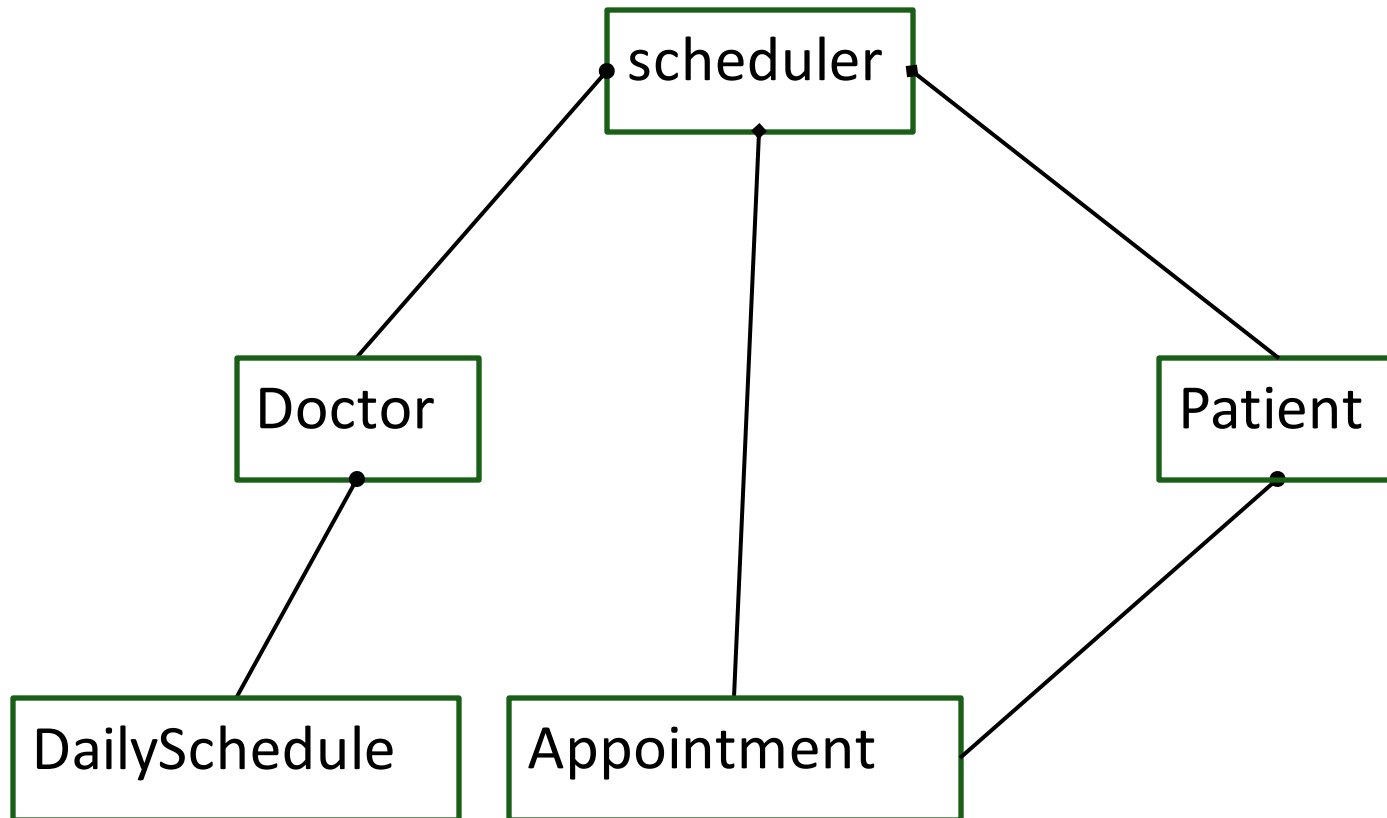
1ο βήμα: Προδιαγραφές

- Αυτόματος προγραμματισμός επισκέψεων των ασθενών,
- Διαχείριση πολλών ασθενών και γιατρών,
- 15 λεπτες επισκέψεις μεταξύ 8:00 π.μ. και 6:00 μ.μ.,
- Εκτύπωση προσωπικού προγράμματος για κάθε γιατρό,
- Διαδραστικό πρόγραμμα με έξοδο σε οθόνη και αρχεία.

2ο βήμα: Ανάλυση

- Εντοπισμός κλάσεων. Αντικείμενα της εφαρμογής:
 - **Γιατρός (Doctor),**
 - **Ασθενής (Patient),**
 - **Ημερήσιο Πρόγραμμα (DailySchedule),**
 - **Επίσκεψη (Appointment),**
 - **Χρονοπρογραμματιστής (Scheduler).**
- Τυπικό σενάριο για τη διαδικασία χρονοπρογραμματισμού επισκέψεων:
- Ένας **Ασθενής** δίνει το όνομά του στο **Χρονοπρογραμματιστή,**
- Ο **Ασθενής** επιλέγει **Γιατρό,**
- Ο **Χρονοπρογραμματιστής** προσθέτει την **Επίσκεψη** στο **Πρόγραμμα** του **Γιατρού** και του **Ασθενούς,**
- Ο **Χρονοπρογραμματιστής** επιβεβαιώνει την **Επίσκεψη.**

Εξαρτήσεις κλάσεων

Notation:

Composite: ● —

Link: ◆ —

Λειτουργίες 1/2

- **Doctor** πρέπει να υποστηρίζει τις λειτουργίες:
 - AddToSchedule
 - ShowAppointments
- **Patient** πρέπει να υποστηρίζει τις λειτουργίες :
 - InputName
 - ChooseDoctor
 - ChooseTimeSlot
 - SetAppointment
- **DailySchedule** πρέπει να υποστηρίζει τις λειτουργίες :
 - SetAppointment
 - IsTimeSlotFree
 - ShowAppointments

Λειτουργίες 2/2

- **Appointment** πρέπει να υποστηρίζει τις λειτουργίες:
 - **Constructor:** Κατασκεύασε ένα αντικείμενο επίσκεψης από χρονικό διάστημα, κωδικό γιατρού, όνομα ασθενούς
 - **IsScheduled**
- **Scheduler** πρέπει να υποστηρίζει τις λειτουργίες :
 - **PrintAllAppointments:** Τύπωσε μορφοποιημένη έξοδο όλων των υπαρχουσών επισκέψεων
 - **ScheduleOneAppointment:** Πρόσθεσε μια επίσκεψη στο πρόγραμμα. Αλληλεπίδραση με το χρήστη
 - **ScheduleAllAppointments:** Επαναληπτική διαδικασία ερώτησης χρήστη για πρόσθεση επισκέψεων

Βοηθητικές κλάσεις

■ Time slot

```
class TimeSlot {
public:
    TimeSlot( const unsigned n = 0 );
    unsigned AsInteger() const; // Returns the integer value of the
    time.
    friend istream & operator >>(istream & inp, TimeSlot & T);
    friend ostream & operator <<(ostream & os, const TimeSlot & T);
    // ----- Static member functions -----

    static unsigned GetStartHour();
    static unsigned GetApptLen();
    static void SetStartHour( unsigned n );
    static void SetApptLen( unsigned n );
private:
    static unsigned StartHour;
    static unsigned ApptLen;
    unsigned intValue;
    void SetIntValue( unsigned n );
};
```

3ο βήμα: Σχεδίαση

- Μετά την αναγνώριση όλων των κλάσεων, καθορισμός των διαπροσωπειών τους,
- Αποτέλεσμα της φάσης σχεδίασης είναι το header file με όλες τις κλάσεις και τις διαπροσωπείες τους.
- Κλάσεις:
 - **TimeSlot,**
 - **Doctor,**
 - **Patient,**
 - **DailySchedule,**
 - **Appointment,**
 - **Scheduler.**

4ο βήμα: Κυρίως πρόγραμμα

- Το κυρίως πρόγραμμα δημιουργεί ένα στιγμιότυπο του Scheduler

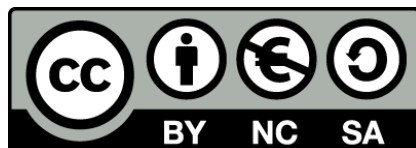
```
#include "doctors.h"
#include "schedlr.h"

static Doctor doctorArray[NumDoctors];
int main()
{
    cout << "Doctors Office Scheduling
    Program\n\n";
    Scheduler officeSchedule( doctorArray );
    officeSchedule.ScheduleAllAppointments();
    officeSchedule.PrintAllAppointments("appts.
    txt");
    return 0;
}
```

5^ο βήμα: Κώδικας

Σειρά σας 😊...

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας, Κλειώ Σγουροπούλου
2014. Κλειώ Σγουροπούλου. «Αντικειμενοστραφής Προγραμματισμός-Θ.
Ενότητα 7: Αντικειμενοστραφής σχεδίαση». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: ocp.teiath.gr.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση.

Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό. Οι όροι χρήσης των έργων τρίτων επεξηγούνται στη διαφάνεια «Επεξήγηση όρων χρήσης έργων τρίτων».

Τα έργα για τα οποία έχει ζητηθεί άδεια αναφέρονται στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Επεξήγηση όρων χρήσης έργων τρίτων

© Δεν επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση του έργου, παρά μόνο εάν ζητηθεί εκ νέου άδεια από το δημιουργό.

διαθέσιμο με
άδεια CC-BY

Επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση του έργου και η δημιουργία παραγώγων αυτού με απλή αναφορά του δημιουργού.

διαθέσιμο με άδεια
CC-BY-SA

Επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση του έργου με αναφορά του δημιουργού, και διάθεση του έργου ή του παράγωγου αυτού με την ίδια άδεια.

διαθέσιμο με άδεια
CC-BY-ND

Επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση του έργου με αναφορά του δημιουργού.
Δεν επιτρέπεται η δημιουργία παραγώγων του έργου.

διαθέσιμο με άδεια
CC-BY-NC

Επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση του έργου με αναφορά του δημιουργού.
Δεν επιτρέπεται η εμπορική χρήση του έργου.

διαθέσιμο με άδεια
CC-BY-NC-SA

Επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση του έργου με αναφορά του δημιουργού και διάθεση του έργου ή του παράγωγου αυτού με την ίδια άδεια.
Δεν επιτρέπεται η εμπορική χρήση του έργου.

διαθέσιμο με άδεια
CC-BY-NC-ND

Επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση του έργου με αναφορά του δημιουργού.
Δεν επιτρέπεται η εμπορική χρήση του έργου και η δημιουργία παραγώγων του.

διαθέσιμο με άδεια
CC0 Public Domain

Επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση του έργου, η δημιουργία παραγώγων αυτού και η εμπορική του χρήση, χωρίς αναφορά του δημιουργού.

διαθέσιμο ως κοινό κτήμα

Επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση του έργου, η δημιουργία παραγώγων αυτού και η εμπορική του χρήση, χωρίς αναφορά του δημιουργού.

χωρίς σήμανση

Συνήθως δεν επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση του έργου.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Αθήνας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

